

**Методичні вказівки
до самостійної роботи студентів
з вивчення дисципліни «Заповідна справа»**

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

**Методичні вказівки
до самостійної роботи студентів
з вивчення дисципліни «Заповідна справа»**

Вінниця
ВНТУ
2017

Рекомендовано Методичною радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України як електронне видання (протокол № від р.)

Рецензенти:

В. Г. Петрук, доктор технічних наук, професор

О. О. Ткачук, кандидат біологічних наук

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни «Заповідна справа» / Уклад. В. А. Іщенко. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 21 с.

Методичні вказівки призначені для студентів екологічних спеціальностей та містять рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни «Заповідна справа».

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Організація вивчення дисципліни.....	5
2. Загальні вказівки щодо організації самостійної роботи.....	8
3. Завдання для самостійної та індивідуальної роботи студентів.....	9
4. Контроль індивідуальної роботи та СРС.....	13
5. Вказівки до підготовки та написання науково-пошукової роботи...	15
6. Методичні вказівки до виконання контрольних робіт студентами заочної форми навчання.....	16
7. Питання до іспиту з дисципліни «заповідна справа».....	19
8. Перелік літератури.....	21

ВСТУП

Підготовка кваліфікованих фахівців з вищою освітою, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до компетентної і ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні європейських і світових стандартів, можлива за умови підвищення ролі самостійної роботи студентів (СРС), посилення значення роботи професорсько-викладацького складу, керівництва ВНЗ, факультетів і кафедр щодо розвитку навичок самостійної роботи студентів, стимулювання професійного зростання студентів, виховання їхньої творчої активності.

Самостійна робота студента є невід'ємною складовою освітнього процесу у вищому навчальному закладі, в процесі якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. СРС є основним засобом засвоєння ним навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Метою СРС є системне і послідовне засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів самостійності у здобутті і поглибленні знань як риси характеру, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці.

Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом.

Метою дисципліни «Заповідна справа» є надання майбутнім екологам достатньо глибоких знань про розвиток заповідної справи в Україні і світі, роль заповідних територій в житті біосфери.

Основне завдання курсу «Заповідна справа» полягає в тому, щоб створити у студентів систему знань про стан заповідної справи в Україні, закони про заповідні території, екологічне, наукове та культурно-просвітницьке значення заповідників.

Курс базується на знаннях з біології, біогеохімії, геології з основами геоморфології, ґрунтознавства та основ екології.

Знання з дисципліни «Заповідна справа» необхідні при вивченні в подальшому дисциплін «Екологічна експертиза», «Соціальна екологія», «Економіка природокористування», «Управління природоохоронною діяльністю», «Природоохоронне законодавство та екологічне право».

Програма курсу «Заповідна справа» складена з урахуванням історичних напрацювань в напрямку розвитку географічної мережі заповідників, природоохоронного законодавства України.

1. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань <u>10 – Природничі науки</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність: 101 – Екологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2	2
Індивідуальне науково-дослідне завдання (реферати, розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи, контрольні роботи, що виконуються під час СРС (домашні контрольні роботи), курсові, дипломні проекти (роботи) та ін. визначаються робочим навчальним планом)		Семестр	
Загальна кількість годин - 180			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6		Лекції	
	45 год.	15 год.	
	Практичні, семінарські		
	45 год.	15 год.	
	Лабораторні		
	Не передбачені	Не передбачені	
Самостійна робота			
90 год.	150 год.		
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
 для денної форми навчання – 50% - 50%,
 для заочної форми навчання – 17% - 83%.

Організація навчального процесу за кредитно-модульною системою

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2					100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	
50 балів						50 балів					

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Кількість і зміст модулів

Модуль	Кредити	Лекції (год.)	Лаб. роботи. Кількість (роб./год)	Практичні заняття (семінари) (год.)	Конт- рольна робота	Колок- віуми
I	3	23	—	22	—	1
II	3	22	—	23	—	1

Оцінювання знань, умінь та навичок студентів з окремих видів роботи та в цілому по модулях (в балах)

Вид роботи	Модуль	
	1	2
1. Виконання практичних завдань / 1 завдання –/	4x46=16	4x46=16
2. Науково-пошукова робота	14	
3. Активна робота на заняттях		14
4. Колоквіуми / 1 колоквіум –/	20	20
Всього	50	50

Лекційний курс

<i>№ n/n</i>	<i>Тема</i>	<i>Кількість годин</i>
1.	Загальні основи заповідної справи	4
2.	Історія заповідної справи	4
3.	Категорії природно-заповідних територій	5
4.	Правові основи заповідної справи. Міжнародна співпраця в сфері охорони природи	4
5.	Проектування і створення заповідних територій	4
6.	Охорона навколишнього середовища на заповідних територіях	4
7.	Екологічна мережа	4
8.	Наукові дослідження на заповідних територіях	4
9.	Використання територій природно-заповідного фонду	4
10.	Відповідальність за порушення правил охорони на територіях ПЗФ	4
11.	Просвітницька діяльність на заповідних територіях	4

Практичні заняття

<i>№ n/n</i>	<i>Тема</i>	<i>Кількість годин</i>
1.	Дослідження природно-заповідного фонду України	5
2.	Дослідження природно-заповідного фонду Вінниччини	5
3.	Визначення природоохоронних індексів територій	5
4.	Заповідні території Полісся	6
5.	Заповідні території лісостепу України	6
6.	Заповідні території степу України	6
7.	Заповідні території гірських районів України	6
8.	Проектування екомережі	6

2. ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів з дисципліни «Заповідна справа» включає такі види робіт:

- самостійна робота студента під час аудиторних занять;
- робота над конспектами лекцій, підготовка до практичних робіт;
- вивчення навчального матеріалу за підручниками, навчальними посібниками, методичними вказівками, опрацювання матеріалу за першоджерелами, науковою і спеціальною літературою;
- робота із матеріалами дистанційного курсу, розміщеного у системі дистанційної освіти ВНТУ.
- робота з бібліотечними фондами та дистанційними джерелами з метою пошуку необхідної інформації.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1 (8 год.)

Загальні основи заповідної справи

Фізико-географічні особливості України.

Література

1. Заповідна справа в Україні: навч. посібник / За заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. – К. : Географіка, 2003. – 306 с.
2. Давиденко В.М. Заповідна справа: навч. посібник. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – 140 с.
3. Реймерс Н. Ф., Штильмарк Ф. Р. Особо охраняемые природные территории. – М. : Мысль, 1978. – 295 с.
4. Журнал «Заповідна справа в Україні».
5. Роль охоронюваних природних територій у збереженні біорізноманіття / Матеріали наукової конференції, присвяченої 75-річчю Канівського природного заповідника (Канів, 8–10 вересня 1998 р.). – Канів, 1998. – 319 с.

Тема 2 (8 год.)

Історія заповідної справи

Тенденції розвитку заповідної справи в окремих регіонах України.

Література

1. Заповідна справа в Україні: навч. посібник / За заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. – К. : Географіка, 2003. – 306 с.
2. Давиденко В.М. Заповідна справа: навч. посібник. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – 140 с.
3. Журнал «Заповідна справа в Україні».
4. Справочник по заповедному делу / Под ред. А. М. Гродзинского. – К. : Урожай, 1988. – 168 с.

Тема 3 (8 год.)

Категорії природно-заповідних територій

Охоронні зони територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Література

1. Заповідна справа в Україні: навч. посібник / За заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. – К. : Географіка, 2003. – 306 с.
2. Давиденко В.М. Заповідна справа: навч. посібник. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – 140 с.
3. Забелина Н. М. Национальный парк. – М.: Мысль, 1987. – 170 с.

4. Реймерс Н. Ф., Штильмарк Ф. Р. Особо охраняемые природные территории. – М. : Мысль, 1978. – 295 с.

5. Заповідна справа: методичні рекомендації та контрольні завдання / Уклад. І. В. Кононко. – К. : НАУ, 2005. – 88 с.

Тема 4 (8 год.)

Правові основи заповідної справи. Міжнародна співпраця в сфері охорони природи

Розвиток законодавчої бази заповідної справи в Україні в останні роки.

Література

1. Заповідна справа в Україні: навч. посібник / За заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. – К. : Географіка, 2003. – 306 с.

2. Журнал «Заповідна справа в Україні».

3. Заповідна справа: методичні рекомендації та контрольні завдання/ Уклад. І. В. Кононко. – К. : НАУ, 2005. – 88 с.

Тема 5 (8 год.)

Проектування і створення заповідних територій

Розгляд клопотань про створення та реєстрацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Література

1. Заповідна справа в Україні: навч. посібник / За заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. – К. : Географіка, 2003. – 306 с.

2. Давиденко В.М. Заповідна справа: навч. посібник. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – 140 с.

3. Забелина Н. М. Национальный парк. – М. : Мысль, 1987. – 170 с.

4. Реймерс Н. Ф., Штильмарк Ф. Р. Особо охраняемые природные территории. – М. : Мысль, 1978. – 295 с.

5. Журнал «Заповідна справа в Україні».

Тема 6 (8 год.)

Охорона навколишнього середовища на заповідних територіях

Вивчення чинників, що мають руйнівний вплив на природно-територіальні комплекси.

Література

1. Заповідна справа в Україні: навч. посібник / За заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. – К. : Географіка, 2003. – 306 с.

2. Давиденко В.М. Заповідна справа: навч. посібник. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – 140 с.

3. Реймерс Н. Ф., Штильмарк Ф. Р. Особо охраняемые природные территории. – М. : Мысль, 1978. – 295 с.

Тема 7 (8 год.)

Екологічна мережа

Наукове обґрунтування перспективної мережі заповідників.

Література

1. Заповідна справа в Україні: навч. посібник / За заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. – К. : Географіка, 2003. – 306 с.
2. Журнал «Заповідна справа в Україні».
3. Заповідна справа: методичні рекомендації та контрольні завдання/ Уклад. І. В. Кононко. – К. : НАУ, 2005. – 88 с.
4. Заповідна справа в Україні на межі тисячоліть (сучасний стан, проблеми і стратегія розвитку) / Матеріали всеукраїнської загальнотеоретичної та науково-практичної конференції, присвяченої виконанню державної Програми перспективного розвитку заповідної справи в Україні «Заповідники» (м. Канів, 11–14 жовтня 1999 р.). – Канів, 1999. – 224с.

Тема 8 (8 год.)

Наукові дослідження на заповідних територіях

Вивчення перспектив широкої організації мікрозаповідників на території України.

Література

1. Заповідна справа в Україні: навч. посібник / За заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. – К. : Географіка, 2003. – 306 с.
2. Журнал «Заповідна справа в Україні».
3. Заповідна справа: Методичні рекомендації та контрольні завдання/ Уклад. І. В. Кононко. – К. : НАУ, 2005. – 88 с.
4. Справочник по заповідному делу / Под ред. А. М. Гродзинского. – К. : Урожай, 1988. – 168 с.
5. Роль охоронюваних природних територій у збереженні біорізноманіття: Матеріали наукової конференції, присвяченої 75-річчю Канівського природного заповідника (Канів, 8–10 вересня 1998 р.). – Канів, 1998. – 319 с.
6. Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття / Матеріали наукової конференції, присвяченої 80-річчю Канівського природного заповідника (Канів, 9–11 вересня 2003 р.). – Канів, 2003. – 351 с.

Тема 9 (17 год.)

Використання територій природно-заповідного фонду

Вивчення досвіду роботи невеликих за площею заповідників та заповідних ділянок. Перспективи оптимізації заповідного фонду Східного Поділля.

Література

1. Заповідна справа в Україні: навч. посібник / За заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. – К. : Географіка, 2003. – 306 с.
2. Давиденко В.М. Заповідна справа: навч. посібник. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – 140 с.
3. Заповідна справа: методичні рекомендації та контрольні завдання/ Уклад. І. В. Кононко. – К. : НАУ, 2005. – 88 с.
4. Справочник по заповідному делу / Под ред. А. М. Гродзинского. – К. : Урожай, 1988. – 168 с.
5. Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття / Матеріали наукової конференції, присвяченої 80-річчю Канівського природного заповідника (Канів, 9–11 вересня 2003 р.). – Канів, 2003. – 351 с.
6. Заповідна справа в Україні на межі тисячоліть (сучасний стан, проблеми і стратегія розвитку) / Матеріали всеукраїнської загальнотеоретичної та науково-практичної конференції, присвяченої виконанню державної Програми перспективного розвитку заповідної справи в Україні «Заповідники» (м. Канів, 11–14 жовтня 1999 р.). – Канів, 1999. – 224с.

Тема 11 (9 год.)

Просвітницька діяльність на заповідних територіях

Основні напрямки природоохоронної пропаганди.

Література

1. Заповідна справа в Україні: навч. посібник / За заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. – К. : Географіка, 2003. – 306 с.
2. Журнал «Заповідна справа в Україні».
3. Заповідна справа: методичні рекомендації та контрольні завдання/ Уклад. І. В. Кононко. – К. : НАУ, 2005. – 88 с.
4. Заповідна справа в Україні на межі тисячоліть (сучасний стан, проблеми і стратегія розвитку): Матеріали всеукраїнської загальнотеоретичної та науково-практичної конференції, присвяченої виконанню державної Програми перспективного розвитку заповідної справи в Україні «Заповідники» (м. Канів, 11–14 жовтня 1999 р.). – Канів, 1999. – 224с.

4. КОНТРОЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА СРС

Питання до колоквиуму 1

1. Яку мету переслідують при заповіданні? Що представляє собою заповідна територія?
2. Чи необхідна абсолютна недоторканість заповідних територій?
3. Опишіть історію становлення заповідної справи в Україні
4. Які етапи пройшла у своєму розвитку заповідна справа?
5. Які позитивні і негативні моменти у сучасному стані заповідання в нашій країні?
6. В чому полягає ключова різниця між заповідними територіями в Україні і за кордоном?
7. Які заповідні території відносяться до природних, а які – до штучно створених людиною?
8. Які заповідні території можуть бути лише загальнодержавного значення, а які – лише місцевого?
9. Чим принципово відрізняються національні природні парки і заповідники?
10. Які заповідні території виділяють за міжнародною класифікацією?
11. Як співвідносяться між собою категорії ПЗФ України і за класифікацією МСОП?
12. Основні законодавчі акти України, які мають відношення до заповідної справи
13. Кому підпорядковані заповідні об'єкти в Україні?
14. Які заповідні об'єкти можуть перебувати у приватній власності, а які – взагалі не можуть перебувати ні у приватній, ні у комунальній власності?
15. В яких міжнародних угодах і конвенціях, які стосуються заповідання, приймає участь Україна?
16. Чим керуються, коли вибирають ту чи іншу територію для того, щоб її заповісти?
17. Як вибирають оптимальну площу заповідної території?
18. Розкрийте суть резервування територій
19. Порядок створення заповідної території
20. Опишіть етап підготовки і подання клопотання про створення заповідного об'єкту.
21. Опишіть етапи узгодження з власниками територій і проектування заповідних територій
22. Охарактеризуйте природні заповідники
23. Охарактеризуйте біосферні заповідники
24. Охарактеризуйте національні природні парки
25. Охарактеризуйте заказники
26. Охарактеризуйте регіональні ландшафтні парки

27. Охарактеризуйте заповідні урочища і пам'ятки природи
28. Охарактеризуйте ботанічні сади і зоологічні парки
29. Охарактеризуйте дендрологічні парки і парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Питання до колоквиуму 2

1. Поняття охоронних зон і які завдання вони виконують?
2. Пріоритет захисту і пріоритет збереження, які пріоритети в різних категоріях ПЗФ?
3. Хто управляє охороною природи в різних категоріях ПЗФ?
4. Основні види діяльності людини, які негативно впливають на зникаючих тварин і рослин
5. Червона Книга, періодичність її оновлення, з яких розділів складається
6. Що таке екологічна мережа та які її основні завдання
7. Складові частини екологічної мережі
8. Рівні екологічної мережі. Які землі можуть бути включені до складу екомережі?
9. Особливості екологічної мережі України. Виконання загальнодержавної програми формування національної екомережі
10. В чому полягає необхідність створення міждержавних заповідних територій? Які міждержавні заповідні території є в Україні?
11. Які наукові дослідження проводять у заповідниках?
12. Що представляє собою літопис природи?
13. Яким чином здійснюють облік заповідних територій?
14. Поняття державного кадастру заповідних територій
15. Заходи, які здійснюються для відновлення природних екосистем у заповідниках
16. На яких заповідних територіях проводиться рекреаційна діяльність? Як вона реалізується?
17. Екологічні стежки, їх завдання
18. Види екологічних стежок. Етапи створення екологічної стежки.

5. ВКАЗІВКИ ДО ПІДГОТОВКИ ТА НАПИСАННЯ НАУКОВО-ПОШУКОВОЇ РОБОТИ

Робочою навчальною програмою дисципліни «Заповідна справа» передбачена підготовка студентами науково-пошукової роботи. Дана робота повинна містити дослідження вибраної заповідної території відповідно до плану:

1. Розташування, площа, картографічні матеріали.
2. Історія створення.
3. Зонування заповідної території.
4. Режим охорони довкілля.
5. Фізико-географічні та кліматичні умови.
6. Загальна характеристика екосистем.
7. Рідкісні та зникаючі види організмів.

За підсумками виконання роботи студенти готують презентацію із фото- та відеоматеріалами.

6. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ СТУДЕНТАМИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Для студентів заочної форми навчання передбачено такий зміст лекційних та практичних занять.

Лекційний курс

№	<i>Тема лекції та короткий зміст</i>	<i>Години</i>
1	Загальні основи заповідної справи. Зміст, завдання, об'єкти заповідної справи. Основні поняття: заповідна територія, природні території особливої охорони та ін. Функції природно-заповідних територій.	3
2	Категорії природно-заповідних територій. Біосферні заповідники. Національні природні парки. Природні заповідники. Регіональні ландшафтні парки. Заказники. Пам'ятки природи. Ботанічні сади. Дендрологічні парки. Зоологічні парки. Заповідні урочища. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Міжнародна класифікація заповідних територій.	3
3	Проектування і створення заповідних територій. Основні вимоги до підбору об'єктів природно-заповідного фонду. Порядок утворення і реєстрація об'єктів природно-заповідного фонду. Резервування територій для заповідання.	3
4	Охорона навколишнього середовища на заповідних територіях. Заповідні режими різних категорій охоронних територій. Заходи по збереженню природи на територіях природно-заповідного фонду. Червона книга. Зелена книга.	3
5	Екологічна мережа. Європейська екомережа. Шляхи втілення принципів екомережі в Україні. Міждержавні природно-заповідні території як складові екомережі. Об'єкти природно-заповідного фонду як елементи національної екомережі.	3

Практичні заняття

№	<i>Тема</i>	<i>Години</i>
1	Оцінка природно-заповідного фонду України	5
2	Оцінка природно-заповідного фонду Вінниччини	5
3	Проектування екомережі	5

Виконання контрольних робіт

Контрольна робота складається із 4 теоретичних питань та одного практичного завдання. Теоретичні питання вибираються залежно від варіанту із відповідного переліку.

Перелік питань для контрольних робіт:

1. Мета та задачі заповідної справи
2. Історія розвитку заповідної справи в Україні
3. Законодавча база заповідної справи
4. Класифікація природно-заповідних територій
5. Охорона природи в біосферних заповідниках
6. Охорона природи в природних заповідниках
7. Охорона природи в національних природних парках
8. Охорона природи в заказниках
9. Порядок утворення та реєстрації природно-заповідних територій
10. Підбір територій для заповідання
11. Літопис природи
12. Джерела фінансування заповідних територій
13. Наукові дослідження на територіях природо-заповідного фонду
14. Екомережа як новий спосіб охорони природи
15. Особливості формування Всеукраїнської екомережі
16. Екологічні стежки як спосіб дослідження заповідної території
17. Основні види правопорушень та притягнення до відповідальності за порушення правил охорони на територіях ПЗФ
18. Порядок і види використання територій ПЗФ
19. Освітньо-виховна діяльність на заповідних територіях
20. Участь громадськості у сфері охорони природи і заповідання територій

Практичне завдання. Дослідити вибрану за варіантом заповідну територію: описати історію утворення, площу, характер зайнятої території, особливості режиму охорони, види тварин і рослин, що охороняються, оцінити перспективи функціонування.

Перелік заповідних територій для виконання практичного завдання:

1. Біосферний заповідник Асканія-Нова
2. Чорноморський біосферний заповідник
3. Карпатський біосферний заповідник
4. Дунайський біосферний заповідник
5. Кримський природний заповідник
6. Канівський природний заповідник
7. Луганський природний заповідник
8. Український степовий природний заповідник
9. Поліський природний заповідник

10. Ялтинський природний заповідник
11. Природний заповідник Мис Март'ян
12. Карадазький природний заповідник
13. Природний заповідник Розточчя
14. Природний заповідник Медобори
15. Дніпровсько-Орільський природний заповідник
16. Природний заповідник Єланецький степ
17. Природний заповідник Горгани
18. Казантипський природний заповідник
19. Опукський природний заповідник
20. Рівненський природний заповідник
21. Черемський природний заповідник
22. Карпатський національний природний парк
23. Шацький національний природний парк
24. Національний природний парк Синевир
25. Азово-Сиваський національний природний парк
26. Вижницький національний природний парк
27. Національний природний парк Подільські Товтри
28. Національний природний парк Святі Гори
29. Яворівський національний природний парк
30. Національний природний парк Сколівські Besкиди
31. Деснянсько-Старогутський національний природний парк
32. Ужанський національний природний парк
33. Національний природний парк Гуцульщина
34. Національний природний парк Великий Луг
35. Галицький національний природний парк
36. Національний природний парк Гомільшанські ліси
37. Ічнянський національний природний парк
38. Мезинський національний природний парк
39. Національний природний парк Прип'ять-Стохід

7. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ЗАПОВІДНА СПРАВА»

1. Яку мету переслідують при заповіданні? Що представляє собою заповідна територія?
2. Чи необхідна абсолютна недоторканість заповідних територій?
3. Опишіть історію становлення заповідної справи в Україні
4. Які етапи пройшла у своєму розвитку заповідна справа?
5. Які позитивні і негативні моменти у сучасному стані заповідання в нашій країні?
6. В чому полягає ключова різниця між заповідними територіями в Україні і за кордоном?
7. Які заповідні території відносяться до природних, а які – до штучно створених людиною?
8. Які заповідні території можуть бути лише загальнодержавного значення, а які – лише місцевого?
9. Чим принципово відрізняються національні природні парки і заповідники?
10. Які заповідні території виділяють за міжнародною класифікацією?
11. Як співвідносяться між собою категорії ПЗФ України і за класифікацією МСОП?
12. Основні законодавчі акти України, які мають відношення до заповідної справи
13. Кому підпорядковані заповідні об'єкти в Україні?
14. Які заповідні об'єкти можуть перебувати у приватній власності, а які – взагалі не можуть перебувати ні у приватній, ні у комунальній власності?
15. В яких міжнародних угодах і конвенціях, які стосуються заповідання, приймає участь Україна?
16. Чим керуються, коли вибирають ту чи іншу територію для того, щоб її заповісти?
17. Як вибирають оптимальну площу заповідної території?
18. Розкрийте суть резервування територій
19. Порядок створення заповідної території
20. Опишіть етап підготовки і подання клопотання про створення заповідного об'єкту.
21. Опишіть етапи узгодження з власниками територій і проектування заповідних територій
22. Охарактеризуйте природні заповідники
23. Охарактеризуйте біосферні заповідники
24. Охарактеризуйте національні природні парки
25. Охарактеризуйте заказники
26. Охарактеризуйте регіональні ландшафтні парки

27. Охарактеризуйте заповідні урочища і пам'ятки природи
28. Охарактеризуйте ботанічні сади і зоологічні парки
29. Охарактеризуйте дендрологічні парки і парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва
30. Поняття охоронних зон і які завдання вони виконують?
31. Пріоритет захисту і пріоритет збереження, які пріоритети в різних категоріях ПЗФ?
32. Хто управляє охороною природи в різних категоріях ПЗФ?
33. Основні види діяльності людини, які негативно впливають на зникаючих тварин і рослин
34. Червона Книга, періодичність її оновлення, з яких розділів складається
35. Що таке екологічна мережа та які її основні завдання
36. Складові частини екологічної мережі
37. Рівні екологічної мережі. Які землі можуть бути включені до складу екомережі?
38. Особливості екологічної мережі України. Виконання загальнодержавної програми формування національної екомережі
39. В чому полягає необхідність створення міждержавних заповідних територій? Які міждержавні заповідні території є в Україні?
40. Які наукові дослідження проводять у заповідниках?
41. Що представляє собою літопис природи?
42. Яким чином здійснюють облік заповідних територій?
43. Поняття державного кадастру заповідних територій
44. Заходи, які здійснюються для відновлення природних екосистем у заповідниках
45. На яких заповідних територіях проводиться рекреаційна діяльність? Як вона реалізується?
46. Екологічні стежки, їх завдання
47. Види екологічних стежок. Етапи створення екологічної стежки.

8. ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ

1. Заповідна справа в Україні : навч. посібник / За заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. – К. : Географіка, 2003. – 306 с.
2. Давиденко В. М. Заповідна справа : навч. посібник / Давиденко В. М. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – 140 с.
3. Забелина Н. М. Национальный парк / Забелина Н. М. – М. : Мысль, 1987. – 170 с.
4. Заповідні об'єкти Вінниччини / Під заг. ред. О. Г. Яворської. – Вінниця : Велес, 2005. – 104 с.
5. Реймерс Н. Ф. Особо охраняемые природные территории / Реймерс Н. Ф., Штильмарк Ф. Р. – М. : Мысль, 1978. – 295 с.
6. Журнал «Заповідна справа в Україні».
7. Заповідна справа: методичні рекомендації та контрольні завдання / Уклад. І. В. Кононко. – К. : НАУ, 2005. – 88 с.
8. Україна. Навчальний атлас. – К. : Картографія, 1998. – 96 с.
9. Справочник по заповедному делу / Под ред. А. М. Гродзинского. – К. : Урожай, 1988. – 168 с.
10. Заповедники СССР: Заповедники Украины и Молдавии / Отв. ред.: В. Е. Соколов, Е. Е. Сыроечковский. – М. : Мысль, 1987. – 271 с.
11. Роль охоронюваних природних територій у збереженні біорізноманіття / Матеріали наукової конференції, присвяченої 75-річчю Канівського природного заповідника (Канів, 8–10 вересня 1998 р.). – Канів, 1998. – 319 с.
12. Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття / Матеріали наукової конференції, присвяченої 80-річчю Канівського природного заповідника (Канів, 9-11 вересня 2003 р.). – Канів, 2003. – 351 с.
13. Заповідна справа в Україні на межі тисячоліть (сучасний стан, проблеми і стратегія розвитку) / Матеріали всеукраїнської загальнотеоретичної та науково-практичної конференції, присвяченої виконанню державної Програми перспективного розвитку заповідної справи в Україні «Заповідники» (м. Канів, 11–14 жовтня 1999 р.). – Канів, 1999. – 224 с.
14. Петрина Н. В. Заповідна справа : методичний посібник / Петрина Н. В. – К. : Центр інформаційних технологій, 2006. – 62 с.
15. Дежкин В. В. Заповедники и другие особо охраняемые природные территории СРСР / Дежкин В. В., Нухимовская Ю. Д., Кревер В. Г. – М. : ВНИИ ТЭИСХ, 1985. – 64 с.
16. Николаевский А. Г. Национальные парки / Николаевский А. Г. – М. : Агропромиздат, 1985. – 189 с.
17. Краснитский А. М. Проблемы заповедного дела. – М. : Лесн. пром-сть, 1983. – 191 с.

Навчальне видання

**Методичні вказівки
до самостійної роботи студентів з вивчення
дисципліни «Заповідна справа»**

Редактор В. Дружиніна
Коректор З. Поліщук

Укладач Іщенко Віталій Анатолійович

Оригінал-макет підготовлено В. Іщенко

Підписано до друку
Формат 29,7×42¼. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. ....
Наклад .... пр. Зам. №

Вінницький національний технічний університет,
навчально-методичний відділ ВНТУ.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, к. 2201.
Тел. (0432) 59-87-36.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.

Віддруковано у Вінницькому національному технічному університеті
в комп'ютерному інформаційно-видавничому центрі.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Тел. (0432) 59-87-38,
publish.vntu.edu.ua; email: kivc.vntu@gmail.com.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.